

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 194/04-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránaya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť UNITRADE, spol. s r. o., S., zastúpenej advokátom JUDr. D. K., S., ktorou namietala porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Krajským súdom v Trnave v konaní sp. zn. 10 Co 267/02, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo UNITRADE, spol. s r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave sp. zn. 10 Co 267/02 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Krajskému súdu v Trnave **p r i k a z u j e** vo veci sp. zn. 10 Co 267/02 konať bez zbytočných prietáhov.

3. UNITRADE, spol. s r. o., p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Trnave povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Krajský súd v Trnave je p o v i n n ý nahradiť UNITRADE, spol. s r. o., trovy právneho zastúpenia vo výške 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún) na účet právneho zástupcu JUDr. D. K. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažnosti UNITRADE, spol. s r. o., vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. apríla 2004 doručená sťažnosť UNITRADE, spol. s r. o., S. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. D. K., S., ktorou namietala porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Krajským súdom v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní sp. zn. 10 Co 267/02.

Ústavný súd uznesením z 10. júna 2004 č. k. III. ÚS 194/04-6 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uvádza, že 15. augusta 1996 podala prostredníctvom právneho zástupcu Okresnému súdu Senica (ďalej len „okresný súd“) návrh na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie sumy 40 000 Sk s príslušenstvom voči V. V., K. (ďalej len „odporca“). Platobný rozkaz sp. zn. Ro 1335/96 týkajúci sa predmetnej veci bol vydaný 23. októbra 1996, pričom odporca podal voči nemu odpor.

Okresný súd po podaní odporu začal v uvedenej veci konať a rozsudkom zo 17. mája 2000 sp. zn. 9 C 220/96 rozhodol, že odporca je povinný uhradiť sťažovateľke sumu 40 000 Sk s príslušenstvom. Odporca podal proti predmetnému rozsudku odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol uznesením z 19. decembra 2000 č. k. 9 Co 426/00-108. Uvedeným uznesením bol rozsudok okresného súdu v napadnutej časti zrušený a vec bola okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie.

Okresný súd po vykonaní ďalšieho dokazovania rozhodol rozsudkom z 12. decembra 2001 sp. zn. 9 C 220/96 tak, že odporca bol povinný uhradiť sťažovateľke sumu 20 000 Sk s príslušenstvom. Obaja účastníci konania podali proti tomuto rozsudku odvolanie v marci 2002. Pretože krajský súd vo veci nekonal, sťažovateľka doručila 9. januára 2004 predsedovi krajského súdu sťažnosť na priet'ahy. Predseda okresného súdu sťažovateľke ku dňu podania jej sťažnosti ústavnému súdu neodpovedal.

Sťažovateľka vzhľadom na priet'ahy v konaní spôsobené krajským súdom žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a prikázal krajskému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov. Sťažovateľka zároveň požaduje primerané finančné zadosťučinenie v sume 250 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia.

Predseda krajského súdu sa na výzvu ústavného súdu z 13. júla 2004 vyjadril k sťažnosti stanoviskom doručeným ústavnému súdu 23. júla 2004. Uvádza, že predmetná vec bola doručená krajskému súdu 19. júla 2002. Vec bola pridelená zákonnému sudcovi, ktorý vo veci nekonal od jej nápadu. Zákonný sudca bol podpredsedníčkou krajského súdu 12. septembra 2003 a 12. októbra 2003 upozornený na prieťahy v konaní.

Predseda krajského súdu podal návrh na začatie disciplinárneho konania voči zákonnému sudcovi z dôvodu prieťahov vo veciach, medzi ktoré patrí aj uvedená vec. Najvyšší súd Slovenskej republiky prijal návrh na začatie disciplinárneho konania 7. novembra 2003.

Minister spravodlivosti Slovenskej republiky rozhodnutím č. 7844/2004-41 z 2. júna 2004 pozastavil výkon funkcie zákonnému sudcovi JUDr. P. M., pričom termín disciplinárneho konania bol v júli 2004 stanovený na 29. september 2004. Predmetný spis bol po oznámení prijatia sťažnosti ústavným súdom predložený predsedníčke senátu, aby vo veci konala miesto JUDr. P. M.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľky, stanoviska predsedu krajského súdu a najmä podrobného preštudovania spisu krajského súdu sp. zn. 10 Co 267/02, ktorému predchádzalo na okresnom súde konanie sp. zn. 9 C 220/96, zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľka doručila 21. augusta 1996 okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu v sume 40 000 Sk s príslušenstvom voči odporcovi. Okresný súd vydal 23. októbra 1996 platobný rozkaz č. k. Ro 1335/96-9, ktorým zaviazal odporcu uhradiť sťažovateľke finančnú sumu uvedenú v platobnom rozkaze. Odporca podal voči platobnému rozkazu odpor, ktorý bol okresnému súdu doručený 31. októbra 1996.

Okresný súd na pojednávaní 17. mája 2000 rozhodol rozsudkom č. k. 9 C 220/96-90 tak, že zaviazal odporcu uhradiť sťažovateľke sumu 40 000 Sk s príslušenstvom. Okresnému súdu bolo 10. júla 2000 doručené odvolanie podané odporcom.

Krajský súd ako odvolací súd rozhodol 19. decembra 2000 uznesením č. k. 9 Co 426/00-108 tak, že rozsudok okresného súdu v časti napadnutej odvolaním zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd po vykonaní ďalšieho dokazovania vo veci rozhodol na pojednávaní 12. decembra 2001 rozsudkom č. k. 9 C 220/96-134 tak, že zaviazal odporcu uhradiť sťažovateľke sumu 20 000 Sk s príslušenstvom a trovy konania.

Sťažovateľka doručila okresnému súdu 15. marca 2002 odvolanie voči predmetnému rozsudku, odporca doručil odvolanie okresnému súdu 21. marca 2001. Okresný súd dal pokyn na predloženie spisu krajskému súdu 16. júla 2002 (str. 154 spisu). V spise sa nenachádza údaj, kedy bol tento spis doručený krajskému súdu. Podľa vyjadrenia podpredsedníčky krajského súdu doručeného ústavnému súdu 23. júla 2004 predmetný spis bol krajským súdom prijatý 19. júla 2002. V spise nie sú uvedené žiadne úkony vo veci sp. zn. 10 Co 267/02 vykonané zákonným sudcom na krajskom súde.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, ako aj práva upraveného čl. 6 ods. 1 dohovoru,

podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Účelom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Len prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 26/95, I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99). Zároveň je potrebné uviesť, že ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 28/01).

Sťažovateľka využila právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, a podala sťažnosť listom doručeným krajskému súdu 9. januára 2004. Predseda krajského súdu na list sťažovateľky podľa jej tvrdení ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu neodpovedal.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitost' veci“, ústavný súd bral do úvahy právny a skutkový stav veci. Predmetom konania je návrh na uhradenie finančnej sumy, ktorú sťažovateľka poskytla odporcovi ako preddavok na pracovné cesty, ktoré odporca uskutočňoval v rámci zmluvne dohodnutých prác pre sťažovateľku. Z hľadiska právnej stránky posudzovanej veci ide o jednoduchý prípad, ktorý je dostatočne prepracovaný v súdnej judikatúre. Skutková stránka veci patrí tiež medzi štandardné prípady, pretože vyplatenie preddavkov nepopiera ani jeden z účastníkov konania, rozdielne názory sú len v oblasti vyúčtovania poskytnutých preddavkov.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na skutočnosť, že krajský súd nevykonal v danej veci od 19. júla 2002, keď mu bol predmetný spis doručený, ani jeden úkon, nie je možné hodnotiť správanie sťažovateľky ako účastníka v priebehu tohto konania.

Ústavný súd však má na zreteli sťažnosť sťažovateľky z 9. januára 2004 doručenu krajskému súdu, v ktorej vyjadrila svoju nespokojnosť s priebehom konania, upozornila na uplynutie lehoty dvadsiatichdvoch mesiacov od doručenia odvolania krajskému súdu a žiadala o odstránenie priet'ahov. Z uvedených skutočností je nepochybné, že správanie sťažovateľky nemohlo mať žiadny vplyv na vzniknuté priet'ahy v tomto konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného krajského súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu krajského súdu došlo k porušeniu uvedených práv, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky.

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku postup krajského súdu v období od 19. júla 2002 do júla 2004 vyhodnotil ako konanie, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom zo strany krajského súdu v celkovej dĺžke dvadsiatichtyoch mesiacov, pretože v predmetnej veci krajský súd neuskutočnil žiadne úkony ani nebolo o odvolaní rozhodnuté.

Predseda krajského súdu vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 23. júla 2004 uviedol, že predmetná vec bola doručená krajskému súdu 19. júla 2002. Vec bola pridelená zákonnému sudcovi, ktorý v tejto veci neuskutočnil ani jeden úkon. Zákonný sudca bol podpredsedníčkou krajského súdu 12. septembra 2003 a 12. októbra 2003 upozornený na priet'ahy v konaní.

Predseda krajského súdu podal návrh na začatie disciplinárneho konania voči zákonnému sudcovi z dôvodu priet'ahov vo veciach, medzi ktoré patrí aj uvedená vec. Najvyšší súd Slovenskej republiky prijal návrh na začatie disciplinárneho konania 7. novembra 2003.

Minister spravodlivosti Slovenskej republiky rozhodnutím č. 7844/2004-41 z 2. júna 2004 pozastavil výkon funkcie zákonnému sudcovi JUDr. P. M., pričom termín disciplinárneho konania bol v júli 2004 stanovený na 29. september 2004. Predmetný spis bol po oznámení prijatia s'ťažnosti ústavným súdom predložený predsedníčke senátu, aby vo veci konala miesto JUDr. P. M.

Právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa realizuje takým konaním všeobecných súdov, ktoré plynule smeruje k odstráneniu právnej neistoty osoby, ktorá sa obrátila na súd v konkrétnej veci (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 40/97).

Ústavný súd v tejto súvislosti zároveň pripomína, že v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru je ustálený názor, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezaväzuje zodpovednosti za zbytočné

priet'ahy v súdnom konaní (napr. rozhodnutia sp. zn. III. ÚS 17/02, II. ÚS 120/02). Povahu objektívnych príčin možno priznať právnym udalostiam, ale uplatnenie ústavou zaručeného práva sa nemôže zmarit' nenáležitým správaním štátnych orgánov, ktoré v mene štátu zabezpečujú plnenie práv zaručených ústavou (napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 145/02)

Na základe týchto dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, tak ako mu ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy, a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľky, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. V konkrétnych okolnostiach danej veci vidí ústavný súd nemajetkovú ujmu sťažovateľky v okolnosti, že krajský súd nevykonal vo veci odvolania ani jeden úkon, hoci spis bol tomuto súdu doručený pred dvoma rokmi, pričom prejednávajú vec nemožno považovať za zložitú s prihliadnutím na jej charakter. Preto ústavný súd považoval za primerané finančné zadosťučinenie sumu 20 000 Sk.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru, aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody. Preto ústavný súd žiadosti sťažovateľky týkajúcej sa primeraného finančného zadosťučinenia vo zvyšnej časti nevyhovel.

Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil a vyčíslil trovy právneho zastúpenia vo výške 14 572 Sk za dva úkony právnej pomoci. Vychádzal pritom z požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia v sume 250 000 Sk.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné práva sťažovateľky boli porušené, a teda mala vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby boli realizované v roku 2004, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2003 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 13 602 Sk, preto ústavný súd priznal náhradu trov za dva úkony právnej pomoci každý v hodnote 4 534 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady trov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. 136 Sk.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov v sume 9 340 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľky krajský súd.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2004